

DARKO POSAVEC
Zagreb

Krvavi biseri

Najsmioniji istraživači sjeverne obale Australije bili su kapetani lugora za lov na bisere, koji su na svojim sićušnim brodicama obilazili nepoznate zaljeve, vječno tražeći bisere. Oni su otkrili najveće nalazište bisera na svijetu, koje se prostire od zaljeva Nickol u Zapadnoj Australiji do krajnje granice Queenslanda, kroz tjesnac Torres do Arafurskog mora. Antikni biserari lovili su od Perzijskog zaljeva do obala Cejlona. U srednjem vijeku, prije dolaska Španjolaca, Azteci su lovili bisere u Kalifornijskom zaljevu, a u novije vrijeme, prije australskih bili su poznati biserari s Tahitija.

Komercijalni lov na bisere u australskim vodama započeo je godine 1861. Isprva se lovilo u tjesnacu Torres, a to je bilo vrlo opasno, jer je tjesnac obilovao zamršenim spletom kanala i jer su lovci na glave vrebali s mnogih otoka. Godine 1867. američki mornar Tave, dezertar s jednog kitolovca prvi je opisao ronjenje za biserima spomenuvši da u tom poslu urođenici rade za bijelce.

Luka Cossak u zaljevu Nickol postala je matičnom lukom biserarskih brodica. Godine 1873. u njoj se nalazilo 80 lađa sa oko 350 ronilaca. Timorski i javanski ronioči kao i domoroci mogli su bez ikakve opreme roniti u dubinu i do 18 metara. Postupanje poslodavaca s obojenim roniočima često je bilo grubo i postotak smrtnosti među njima bio je velik.

U dubinama su vrebale mnoge opasnosti i morski psi često su harali među roniočima sve do naših dana. U prvim danima podmuklo su napadali i ubijali krokodili, a smrt je dolazila i od murina, morskih zmija, otrovnih rača i kitova.

Kraljem australskih biserara nazvan je kapetan James Clark koji je potkraj prošlog stoljeća u Zapadnu Australiju donio ronilačku opremu tako da je bio u stanju vaditi školjke i s većih dubina. On je sa sobom vukao i po-

seban brod-skladište za školjke i tako stekao veću pokretljivost.

Godine 1890. luku Cossak zamjenjuje luka Broome i već 1903. ima u njoj 300 brodica. U tom gradu koji danas ima 4.000 stanovnika žive zastupnici najvećih draguljara iz Pariza, Londona i New Yorka. Prije prvog svjetskog rata u toj je luci bilo oko 600 Japanaca i na stotine pripadnika raznih nacionalnosti kao Filipinaca, Kineza, Indijaca, Malajaca i drugih. Od bijelaca najzastupljeniji su bili Grci, Španjolci i Francuzi.

Jedan od najljepših primjeraka bisera koji su nađeni u vodama Australije bio je »Zvijezda Zapada« nađen godine 1916. To je zapravo niz bisera od 105 zrna koja su ugrađena u naušnice. Taj je par naušnica vrijedan 6.500 funti. Biser »Južni Križ« našao je jedan dječak godine 1883. i on se smatra najljepšim biserom zapadne obale. No ne predstavljaju vrijednost samo biseri već i sedef školjki. Sedef jedne vrsti odlikuje se jakim i trajnim sjajem.

Ronioči običavaju da se šecu morskim dnom tražeći školjke. Od godine 1917. oni upotrebljavaju metodu zvanu »rad pod vjetrom«. Naime, luger se pušta da ga nosi vjetar i on sa sobom vuče ronioca vezanog za konop na pola metra iznad dna. Kad ronilac opazi školjku uhvati je, dade znak i bude izvučen na palubu.

Koliko je ovaj rad opasan i težak najbolje svjedoči groblje u Broomeu gdje počiva oko 2.000 Japanaca. Smrt dolazi na razne načine, ali najčešća je u prvim danima bila od paralize kao rezultata velikog pritiska vode na ronioca. Najveću opasnost, pak, za brod predstavlja »vili-vili«. Tako u Broomeu zovu orkane, a tih je od 1870. do danas bilo preko stotinu. Godine 1935. orkan je na pučini zahvatio flotu biserara. Rezultat je bio gubitak 21 broda i 140 života. Šteta je iznosila preko jedan milijun dinara. No nisu životi ti koji dižu cijenu bisera. Oni su urođenički i stoga — besplatni.